Ateizm ve Agnostisizm Nedir?

Hasan Kanaatlı

Özet

Bu makalede ateizm ve agnostisizmin özet bir şekilde tanımını yapacağız. Özellikle de ateizmin kendi öncüllerinden bahsedeceğiz. Tevhit dini olan İslam'ın ve İslam düşünürlerinin bu teorilerin karşısında vermiş olduğu cevapları kısa bir şekilde aktarmaya çalışacağız. Ayrıca bu düşüncelerin ortaya çıkmasına neden olan sebepleri ele alacağız. Daha sonra bu teorilerin günümüz dünyasında nasıl bir seyir sergilediğinden bahsedeceğiz. Mümkün derecede dünya değerler istatistiklerinden bölgelere, cinsiyetlere, inançlara ve kültürlere göre bunların yayılımlarından rakamlar sunacağız. Kimi insanların bu düşüncelerin değerlendirilmesindeki yanılgılarını ortaya koyacağız. Batılı düşünürlerin bu görüşlerini Müslüman düşünürler üzerinden tahlil edeceğiz. Tanrı'yı inkara götüren bu görüşlerin temelinin Yahudi ve Hristiyan teolojisine dayandığını ve İslam teolojisinin bu türden görüşlerin oluşmasına asla müsaade etmediğini kısada olsa delilleriyle birlikte ortaya koyacağız.

Anahtar Kelimeler: Ateizm, Agnostisizm, İslam, pratik ateizm, ilim ve bilim, rasyonel ilim.

Giriş

Ateizm ve agnostisizm gibi düşünceler, semavî dinler ve özellikle de İslam dini gibi yazılı metninde (Kuran) orjinliğini günümüze kadar koruyan ve kıyamete kadar da korunacağı Yüce Allah tarafından bildirilen bu dinin tam da karşıtında yer alan ve onu zayıflatmak ya da yok etmek için Batılılar tarafından değişik formatlarla sergilenen ve sosyolojik rasyonaliteyle uyuşmayan bir takım temelden yoksun düşüncelerdir.

"Ateizm" ve "agnostisizm" gibi kavramların düşünsel kökenleri her ne kadar çok eskilere dayanmış olsa da fakat özellikle de modern devlet kavramının ortaya çıktığı son dönemlerde, daha yaygın bir şekilde hem batı topluluklarında ve hem de İslam coğrafyası içerisinde bu gibi modern kavram kalıpları içerisinde kullanıldıklarına şahit olmaktayız. Şimdi biz burada her iki kavramı da teker teker ele alıp anlamlarını, temel öncüllerini, ortaya çıkış nedenlerini, insanların bu düşüncelere yönelmelerinin sebeplerini ve bugünkü dünyamızdaki seyrini özet bir şekilde izah etmeğe çalışacağız.

Ateizm

Ateizm bir inanç ya da bir dinin varlığını reddeden felsefi bir görüş, bir bakış açısı ve

bir düşüncedir. Diğer bir ifadeyle ateizm; tüm tanrılara ve ruhsal varlıklara olan metafizik inançları reddeden ve var olan gerçekliği inanç yoluyla açıklamayı kabul etmeyen bir felsefi düşünce akımıdır.

En kısa tarifiyle ateizm; "Allah'ın var olmadığı görüşü"ne dayanır. Bu felsefeye "ateizm", bunu savunanlara ise "ateist" denir

Ateistlerin dört temel öncülü vardır ve şunlardan ibarettir:

1 Ateistlere göre Evren, maddî ve fizikî bir gerçekliktir. Evrende maddî ve fizikî gerçekliğin dışında başka bir gerçeklik yoktur.

Tabi ki burada hakikat ile gerçekliği birbirinden ayırt etmek gerekir! Evreni bir gerçeklik olarak kabul etmek, fizikî bir varlığı teyit ve tastık etmektir. Fakat gerçeklik, aynı zamanda hakikatin de bir yansıması ve dışa vurumu olduğundan, ateizm hakikati inkâr eder ve varlığı gerçekliğe indirger.

2- Düşünceler, duyumların bir sonucudur. Aşkın, mutlak güç, sonsuz irade ve bilgi sahibi bir varlık, sahip olduğumuz bu beş duygular ile hissedilemez, tespit edilemez, görülemez, dokunulamaz, kokusu alınamaz vs. O halde, böyle bir varlığı duygularımız algılayamadığına göre, onun varlığından söz etmek de mümkün değildir.

3- Varlıktaki düzen, bir düzen kurucunun eseri değildir, evrimin sonucu kendi kendini oluşturmaktadır, oluşmaya ve var olmaya da devam etmektedir!

4- Varoluşun hakikati hariçte değil, insanın içindedir.

Ateistlerin dört öncülleri bunlardır. Bu düşüncelerini tahlile geçmeden önce burada şu gerçeği izah etmemiz gerekir: Ateistler, "varlık" kavramı üzerinde hataya düşmüşlerdir! Zira, varoluş ile yaratılış ve var olmak ile yaratılmak kavramları, aslında birbirinden farklı kavramlardır. Buna rağmen bırakın onların hataya düşmelerini, bizim gibi Allah'ın varlığını kabul edenler dahi çoğu zaman farkında olmadan "yaratılış" kavramı yerine "varoluş" kavramını kullanmaktayız! Oysaki bizim inancımıza göre varlık, yaratmanın bir ürünüdür! Yani yaratma fiili gerçekleştikten sonra bir varlık ortaya çıkmıştır. Fakat "varoluşu" temel aldığımızda, bu durumda farkına varmadan ateistlerin dördüncü öncülünü teyit etmiş oluruz! Bu bakımdan da varoluşçular (egzistansiyalistler) aslında büyük ölçüde düşünce ve tezlerini buna dayandırırlar.

Ateizm'in Versiyonları

Ateizm' in genelde iki versiyonundan bahsedilir; Biri "teorik ateizm", diğeri ise "pratik ateizm" dir. En tehlikeli ve en yaygın olanı, pratik ateizmdir. Pratik ateizmde kişi, Allah'a inanması ve O'nun varlığını kabul etmesiyle birlikte, fiilen/pratikte ateist olabiliyor.

Teorik ateizm ise, felsefi olarak mutlak yaratıcı fikrini reddeder ve bu tamamen felsefî, düşünsel, düşünceye, fikre ve zihne ait bir işlem ve çabadır. Fakat pratik ateizm, kişi hayatını yaşarken ve çeşitli tutum ve davranışlar içine girerken, Allah'ı kale almaması ve hiçbir şekilde O'nu kendi işlerine müdahil kılmamasıdır! Bu açıdan baktığımızda, özellikle de modern zamanlarda pratik ateizmin had safhalara ulaştığını ve fazlasıyla yaygın olduğunu, inandığını iddia edenlerin dahi aslında hayatlarının temel zemininin buna dayandığını ve bunun üzerine inşa edildiğini söylemek pekâlâ mümkündür.

Ateizmin Ortaya Çıkış Nedenleri

Ateizmin ortaya çıkışının elbette ki birtakım nedenleri vardır. O nedenlerle birlikte,

onun günümüz dünyasında nasıl bir seyir içerisinde bulunduğunu da iyi takip etmek lazım. Ve yine bu düşünceye dinlerin ve özellikle de tevhit dini olan İslam'ın vermiş olduğu cevapları ve ileri sürdüğü kanıtları de öğrenmek lazım!

Geleneksel olarak biri güçlü diğeri de zayıf olmak üzere iki tür ateizmden bahsedilir. Bu türler, bazen "belirtik ateizm" ve "örtük ateizm" şeklinde de kavramsallaştırılır!

Fakat günümüzde bir de "yeni ateizm"den bahsediliyor. Bu, çok önemli bir hale geldi. Çünkü geçmişteki ateizm daha bireysel, kişinin kendine yeni bir alternatif inanç biçimi belirlemesi şeklindeydi, fakat günümüzde söz konusu bu "yeni ateizm", toplumsallaşarak belli gruplar, belli mahfiller çerçevesinde "teizm" e, (yani geleneksel Tanrı tasavvuruna) karşı düşmanca ve saldırgan bir tutum içine de girdi. Bunlara "yeni ateistler" deniliyor! Dünyada bunların başındaki şahıs, Richard Dawkins diye biridir. Bunun Danıyel Doment, Sam Harris, Christopher Hitchens isimlerinde yardımcıları da vardır. Bunlara yeni ateizmin önde gelen dört lideri de denilir. Bunlar çeşitli ülkelerde kampanyalar yapıp, Tanrı'nın bilimsel olarak ispatlanmadığını ve muhtemelen olmadığını, bundan dolayı da kısıtlamaların insanlar için anlamsız hale geldiğini, insanların kendi keyfince dünyada yaşaması gerektiği propagandasını yapıp durmaktadırlar! (1)

Aslında bunların yaptıkları bilim aşırı bir tutumdur. Zira bilim, Tanrının varlığı ya da yokluğu hususunda herhangi bir kanaat bildirmez ve bildiremez! Bilimin böyle bir ilgi alanı yoktur! Deyim yerindeyse, metafizik ve gayb denilen alan hakkında bilimin konuşma hakkı yoktur. Çünkü bilim, gözlenebilen, deneye konu olabilen dünya içinde kendini gerçekleştirir, bu dünya hakkında bir şeyler söyleyebilir. Kaldı ki burada bile belirli yetersizlikler söz konusudur! Rasyonalizm ile çatışma içine düşebilir. Çünkü bilim verilere dayanır, veriler ise düşünmez. Biz onların üzerlerinde düşünür ve belirli düşünceler üretiriz! Katı bir bilimcilik, düşünmeyi bile engelleyebilir.

Anladığımız ve gördüğümüz kadarıyla bilim insanlarından bazıları, kimi zaman kendi bilim insanlığını kötüye kullanabilmektedirler! Aydınlanma döneminden sonra Üniversite bilim adamlarından kimileri de bir nevi orta çağdaki kilisenin yerini aldılar. Bugün Kilise gibi konuşuyorlar! Kendi değer yargılarını da bilim adına üretiyorlar! Aslında sıkıntı biraz da buradan kaynaklanıyor. Nasıl Kilise Tanrı adına konuşuyorsa, kimi bilim adamları da kendi kanaatlerini bilim adına bildiriyorlar! Bu da haliyle işi zorlaştırıyor.

Buraya gelmişken şu noktaya da işaret etmekte yarar vardır: Burada söz konusu edilen bilim, Batıda gelişen Dekart ve bunun gibi kimi filozofların tespit ettiği bilimsel yöntemle elde edilen ve tamamen fizikî gerçeklik üzerinde araştırma yapan bilimdir! Fakat örneğin İslam geleneğinde ya da diğer kadim geleneklerde "bilim" in karşılığı olacak olan "ilim", bundan daha farklı ve daha kapsamlıdır! Mesela "ilim", "alem" ve "alâmet" aynı kökten gelir. Varlık aleminin kendisi bilgi ve öğrenmenin konusudur! Bazı varlık alemi de fizikî gerçekliğe indirgenemediği için veya indirgenmesi mümkün olmadığı için, aynı zamanda hem gayb alemini içerisine alır ve hem de müşahede alemini! Diğer bir deyişle; Müslümanlar açısından yalnızca fizikî/maddî varlıklar değil, fizikî/maddî gerçekliği aşan bilgiler de alimlerin konusudur! Onlar da alimlerin araştırma konusu içerisinde yer almıştır! Örneğin ahiret inancı, melek, cin, melekût alemi ile mülk

alemi arasındaki ilişkiler ve bunların birbirlerini etkilemesi vs. bunlardandır!

İslam geleneğinde Batılılar tarafından ortaya atılan "metafizik" diye bir şey yoktur! İslam geleneğinde "gayb" ve "müşahede" alemi vardır! Örneğin Kelime-i Tevhidde veya Kelime-i Şehadette şöyle deriz: "Eşhedü en la ilahe illallah" (Ben şehadet/tanıklık ederim ki Allah birdir.) Biz bu şehadeti bu alemde (yani şuhut/fizik aleminde) ediyoruz ve fizikî gerçekliği bulunan bu alem üzerinden O'nun birliğine tanıklıkta bulunuyoruz! Biz, gayb alemini bilmediğimiz için bu alemden (Şuhut aleminden) tanıklık ediyoruz! O zaman demek ki bizler, Tanrının varlığına ve birliğine, fizikî gerçeklikler (alem-i şuhud) üzerinden müşahedede bulunuyor ve tefekkür ederek O'na ulaşıyoruz!

Alem, alametlerden (göstergelerden) müteşekkil olduğundan ve alametler de bir kanıt, gösterge ve ayet olduğu için fizikî gerçeklik bizi Tanrıya, O'nun birliğine, gayb alemine ve gayb alemi hakkındaki genel bilgilere götürmektedir. O halde, müşahede alemiyle gayb alemi, ya da Yunan felsefesinin terimleriyle konuşacak olursak, fizikî gerçeklik ile metafizik gerçeklik arasında bir ilişki vardır! Ama Dekart'ta mesele fizik-metafizik ve Kant'ta Numen- fenomen'e (2) dayanıyor ve bu ta Aristo'ya kadar ulaşıyor!

İslam açısından hakikat tektir, ikiye ayrılan bir gerçeklik yoktur. Dolaysıyla diyebiliriz ki İslam düşüncesinde fizik ve metafizik diye varlığın ikiye bölünmesi söz konusu değildir ve böyle bir görüş gayri meşrudur! Fakat maalesef biz Müslümanlar bunu çokça kullanmaktayız!

Bilim felsefesi yapan İranlı düşünür Seyit Hüseyin Nasr şöyle der: Modern dünyanın fiziği var ama, metafiziği yoktur. (3) Tabiki burada kullandığı "metafizik"ten kastı, gayb alemidir. Zaten modern bilimin felsefesi üzerinde durursak ve onun bir felsefeye bağlı olarak geliştiğini kabul edersek, o taktirde bilimdeki en önemli kırılma, dünyanın (varlık aleminin) o metafizik (gayb) denen kısmının yok sayılması ve sadece fiziğin temel alınıp, dünyanın fiziğe indirgenmesi olacaktır! Bunu böyle yaptığınız anda, gayb alemine ilişkin düşünce ve fikirler, tümüyle bir efsane ve masala dönüşür! Ateistlerin aslında iddia ettikleri şey de budur!

Ateistlerin Bugünkü Dünyadaki Seyri

Kısa adı DDA olan "Dünya Değerler Araştırması" kurumunun, (4) insanların neye inandıkları ve inanç biçimlerine göre yapılan tasniflerde, "Ateistler" diye bir grup da yer almıştır. Söz konusu bu grubun dünyadaki sayısal oranı %8,7 dir. Neredeyse %9'a yaklaşmıştır! Bu, dünya için temsili bir rakamdır. Çünkü DDA, 90 civarında ülkede yapılıyor. Bu araştırma içerisinde, doğu, batı, güney ve kuzeyden pek çok ülke vardır. Dolayısıyla bu, küresel bir sosyal bilim araştırmasıdır!

Bu yöndeki tespitin (%8,7) oranını yüzde yüz bir şekilde doğru kabul eder isek, bu oranın %56'sını erkekler, %44'ünü de kadınlar oluşturmaktadır. (Görüldüğü gibi erkeklerin oranları biraz daha fazla gözükmektedir!)

Medeni durumları açısından da bakıldığında, hem evliler arasında ateizm çok fazladır ve hem de yalnız yaşayanlar arasında. Evlilerde %56, yalnız yaşayanlarda ise %30 oranında temsil vardır. Halbuki bizler ilk etapta boşanmış ve ayrılmış insanların daha problematik olduğundan hareketle bunu böyle düşünüyoruz ama, gerçekte böyle değildir.

Sosyal sınıf algısı bakımından, alt orta sınıf daha çok kendini ateist görüyordur. Daha doğrusu bu sınıftan geldiklerini söylüyorlardır.

Eğitim olarak baktığımızda, orta eğitim düzeyindekiler, ağırlıklı bir grubu temsil etmekteler! Zannedildiğinin aksine, çok yüksek eğitimli değildirler!

Meslek olarak, bürokrat mesleklere mensup olanlarda bir ağırlık vardır. Bir de mesleksiz olanlar kendilerini ateist olarak nitelemekteler.

Politik olarak da hem sağ ve hem de sol bütün yelpazeye yayılmış durumdalar!

Ateistlerin Sosyolojik Özellikleri

Ateistler, genelde ülkelerin baş şehirlerinde konumlanmış kimselerdir. Dünyadaki bilim ve teknolojinin konumları hakkında sorulan bir soruya, özellikle de ateistler, bilim ve teknolojiden dolayı dünya için daha iyi bir gelecek umduklarını belirtmişlerdir. Bu durumlar bize, ateizmin temeliyle ilgili belki bazı ipuçları vermiş olur!

2018 yılında İngiltere'de yapılan bir araştırma daha vardır. Bu araştırmada, ateistlerin daha rasyonel düşündükleri, dindarların ise daha sezgisel kararlar verdikleri tespit edilmiştir. (5)

Acaba bilim adamları mı hep ateist çıkar gibi bir araştırma vardır. İçerisinde Türkiye'nin de dahil olduğu 8 ülkede bu araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda, bilim adamlarının tümünün ateist olmadıkları diye bir sonuca varılmıştır. Pek çok ülkede, özellikle de fizik ve biyoloji alanında çalışanların yarısının dindar ve yarısının da ateist oldukları tespit edilmiştir. (6)

Türkiye'de de kısa adı KODA (7) olan "Köy Okulları Değişim Ağı"nın yaptığı bir araştırma vardır. Bu araştırmaya göre Türkiye'de 2008 ile 2018 yılları arasında ateistlerin sayısının, on yıl zaman diliminde %1'den %3'e çıktığı tespit edilmiştir. DDA (Dünya Değerler Araştırması)nda ise Türkiye'deki ateistlerin sayısı %1 olarak gözükmektedir.

Dünyadaki Ateistlerin Çok Yoğun Olduğu Ülkelerden Birkaçı

Bu ülkelerden Güney Kore ve Hong Kong'da ateistlerin sayısı %50 civarındadır. Fransa'da %23, Japonya'da %19, Avusturalya'da %20, Danimarka ve Hollanda'da gibi kuzey Avrupa ülkelerinde ise %20 civarlarındadır. Bu da gösteriyor ki ateizm, dünyada çok önemli bir eğilim haline gelmiştir. Ama yine de marjinal bir sayıdır.

Ateistlerin Temel Varsayımları

Ateistlerin kendilerince bir takım temel varsayımları vardır, onlardan en önemlisi "Evren'in Ezeli Olduğu İddiasıdır". İddialarına göre evren, mekanik olarak belli yasalara bağlıdır ve o yasalar üzerinden işlemektedir. Bu yasaları vaz eden veya bu yasalara müdahale eden herhangi bir güç de yoktur. Sistemin tamamı tesadüfidir! Dünya ise evrenin merkezinde değil, kenarında gibi bir yerdedir ve önemsizdir. Kısacası ateistler, yaratılmayı kabul etmemekteler!

Fakat bir problem olarak şu soru önemlidir: Evren ya yaratılmıştır, yani; ya evrende yaratma fiili vardır, o taktirde bu fiilin faili de olmalıdır, zira şayet ortada bir fiil vardırsa, bu fiilin bir failinin de olması gerekir! Ya da evreni yaratan biri yoktur ve kendi kendine var olmuştur. Burada da bir fiil vardır ama, bu varsayımda fiilin faili, yani öznesi yoktur! Bu da aklen mümkün değildir!

Kimi kayıtlara göre bu konu Abbasi Halifelerinden Harun el-Reşit zamanında tartışılmış ve tarih kayıtlarına şöyle geçmiştir:

- "Harun el- Reşit zamanında bir ateist filozof evrenin ezeli olduğunu ve yaratıcısının bulunmadığını savunuyor ve herkesi ikna etmeğe çalışıyordu. Belirli çevreler onunla, dönemin en bilgili alimlerinden birinin (Sünni kaynaklara göre Ebu Hanife'nin) tartışmasını istiyorlar. Belli bir yerde buluşmak için belli bir saatte anlaşıyorlar. Fakat o alim belirlenen saatten biraz geç geliyor. Herkesin bu durumdan canı sıkılıyor. Belirlenen yere geldikten sonra, ateist düşünür o alime; sen niçin bu kadar geç geldin? Diye sorar. Alim de şöyle cevap verir: Ben buraya gelirken, Fırat'ın üzerindeki köprüyü sular götürmüştü. Neyse ki büyük bir ağaç vardı, kendiliğinden tahta parçaları haline geldi, tahtalar da kendiliğinden gemi oldu, ona bindim bu tarafa geçtim, geç kalmamın sebebi bu oldu! Bu gecikmemden dolayı beni bağışlayınız! Ateist filozof bu sözleri o alimden duyunca kahkaha atarak; karşıma çocuk getirdiğinizi sanmıştım deli çıktı! Kendiliğinden gemi oluştuğunu söyleyen bu çocukla ben neyi tartışacağım! Deyince, alim; kendiliğinden gemi olmaz mı? Diye sorar. Filozof alay ederek cevap verir ve "Hayır" der. Alim: "Peki kendiliğinden bir gemi oluşmuyorsa, bu muhteşem varlık nasıl kendi kendine oluşabiliyor? Der ve tartışma burada biter! (8)

Diyebiliriz ki, ateizm, sorun olarak önemli bir sorundur, fakat kabul ettiği sosyolojik gerçeklik, çok yaygın bir gerçeklik değildir! Ama yaygın olmasa bile, önemsiz de değildir! Hatta oldukça önemlidir de. Ayrıca onlar ciddiye alınması gereken bir kesimdir! Çünkü bir iddia ileri sürüyorlar ve bu iddialarında, kendi dışında kalan gruplardan daha ciddiler.

Ateistlerin Türkiye'deki sayılarının %1 veya %3 olması veya dünya ölçeğinde %9 civarındaki azınlığı teşkil etmesi bizi aldatmamalıdır! Zira bu oranın dışında kalanlarda da yekparelik mevcut değildir! Burada da oldukça bir karmaşık grup söz konusudur! Örneğin Agnostisizm (bilinmezlik) ve deistimizim (yani Allah var ama dünyaya karışmaz!) gibi görüşlere sahip kesim de ilgisiz ve duyarsız insanlardan oluşan bir kitledirler. Bunların kendi hayatları ve dünyaları hakkında herhangi bir kaygı, düşünce ve tasaları yoktur! Bu tiplerin de dünyada bolca olduğunu unutmamak lazım! Aslında modern dünya, modern devlet ve modern toplum biraz da kitleyi bu yöne doğru baskılıyor. Ateistlerin sonuçta bir dertleri vardır, ama öteki kitlelerin büyük bölümünün hiçbir derdi de yoktur! Hatta Alman düşünürü Heidegger şöyle der: Ateistler Tanrı hakkında ateist olmayanlardan daha fazla düşünürler. Çünkü Tanrı perslerin çoğu bu konuda hiç te kafalarını yormazlar, ama ateistler bu konuda kafalarını yoruyorlar! Onu, kendilerine dert ediniyorlar. (9)

Yine Alman şair Hölderlin şöyle der:

"Ateist, Tanrıya inanmayan değildir, aslında Ateist, Tanrı'nın inanmadığı ve korumasından mahrum bıraktığı kişidir. Hatta kavramsal olarak ateist, kendisini Tanrısız bulan kişidir." (10)

Alman şair burada Allah ile insan ilişkisine vurgu yapmak istiyor. Yani aslında insanla insan, insanla toplum, insanla dünya ve dolayısıyla da insanla Allah arasındaki ilişki eminliğe (güvene) dayanır! Hatta o kadar maddî dediğimiz para piyasaları bile eminliğe dayanır! Toplumda birazcık eminlik (güven ortamı) oluştuğunda, hemen fiyatlar düşüşe geçiyor, çünkü para piyasaları dahi güvenle ilgilidir!

İnsanlar birbirleriyle ilişki kurarken, tabii ki birbirlerinden emin olduklarını düşünerek ilişki kurarlar, aksi halde hiç kimseye sırtımızı dönemeyiz. Nitekim iman da eminliğe dayanır. Yani Allah'ın insanın Allah'tan

emin olması (O'na güvenmesi) gibi bir eminliğe dayanır.

Aslında "İman"; bilgisinden ve varlığından emin olduğun şeydir. Dolayısıyla burada çok somut deliller, zorunluluklar ve bunlar gibi şeyler gerekmeyebilir! Yani yeryüzünde insanın varlığı, Allah'ın varlığının en büyük işaretidir. Çünkü insan, çok kapasiteli bir varlıktır ve karar verirken sadece aklı, deneyi ve duyumlarıyla değil, çok daha karmaşık bir bütünlük içerisinde kararını veriyordur ve o kararlar, sonuçta hayatını düzenliyor ve bu da bir eminlik kararıdır!

Ateizmin Eminlik Sorunu Vardır

Ateizmin, Allah'ın varlığı hususunda bir eminlik sorunu olduğunu söylemek mümkündür. Bu, kişisel de olabilir, dünyayla ilişkileri içerisinde de olabilir. Fakat sonuçta bu kesim bu meseleyi (Allah'ın varlığı-yokluğu konusunu) kendilerine dert edinmişlerdir. Bunlara karşı bir de hiçbir şeyi dert edinmeyen daha geniş bir kesim vardır.

Mevcut devletler de neredeyse Tanrısal vasıfları kendi üzerine alarak, toplumu bu tür şeyler üzerinde düşünmekten alı koyacak bir biçimde baskı altına almaktalar! Nitekim şöyle bir söz vardır: Allah şerik/ortak kabul etmediği gibi, devlet de ortak kabul etmez! O taktirde, iki varlık karşılıklı olarak şerik kabul etmiyorlarsa, o zaman acaba karşı karşıya mı geliyorlar? Ve biri diğerini mi unutturmaya çalışıyor? Biri, diğerini varlıktan ve insanın hayatından mı kovuyor? Devlet böyle bir şey mi yapıyor? Yani devlet Tanrıyı dahi kendine şerik mi kabul etmiyor? Böyle bir otoriteyi ret mi ediyor?

Elbette ki modern devletin asli kurucuları Niccolo Machiavelli ile Thoms Hobbes'e baktığımız zaman, bunların ateist olduklarını veya onların güruhuna girebileceklerini söyleyebiliriz. Hatta Machiavelli, dini siyasetin dışına çıkarınca, aynı zamanda Tanrıyı da siyasetin ve gündelik hayatın dışına itmiştir. Batı dünyasında en fazla ateistin Fransa'da olmasının nedeni de dinin siyasetin dışına çıkarılmasından dolayıdır, Fransa toplumunun laik bir toplum olmasındandır! Laik toplum, aslında dini hayatın dışına çıkardığı gibi, bir açıdan ahlakı da hayatın dışına çıkarmıştır! Çünkü büyük ölçüde ahlak, din tarafından tesis edilen birtakım değerler sistemidir. Dolaysıyla modern devletin bu yapısı, insanları böyle bir duyarsızlığa zorluyor. Burada ateizm, bu duyarsızlıktan bence daha saygın bir yerdedir, çünkü en azından bu meseleyi kendisine dert edinmiştir! Ama toplumdaki geniş kitleler oldukça duyarsız, ilgisiz, bıkkın ve de yorgun bir toplum olmuşlardır! Sadece koşuşturmak, kazanmak, harcamak ve tüketmek gibi meşgaleler içerisindeler. Zaten modern kapitalizm de bundan ibarettir!

Kapitalizm 'in giderek kendini bütün topluma dayatması, bütün toplumun en küçük gözeneklerine işlemesi ve devleti kendi isteklerine göre organize etmesi ve organize olmaya zorlaması, devletler de bu şekilde organize olması sonucunda, hayatın içerisinde tamamıyla kendisine itaat eden, buyruk altında olan, itaatsizliği bilmeyen ve bunu beceremeyen bir kitle oluşturmaktadırlar! İşte asıl sorun da bu kitlededir! Yani kaypak, sessiz, yılgın, tepkilerini vermeyen, yanı başında birisi öldürülünce onu görmeyen, yaşadığı toplumda ciddi zulümler işlendiği halde sesini çıkarmayan ve buna tepkisiz kalan yılgın bir kitle ortaya çıkmaktadır! Nietzsche (Niçe)'nin dediği "Tanrı öldü" sözü de aslında buna işarettir!

Çoğu insanlar Niçe'nin ateist olduğunu söylerler ama, öyle değildir! Alman düşünür Heidegger 'in söylediği gibi Niçe, "Tanrı

derdi olan bir insandır"! Tanrı derdi olduğu içindir ki, çağının insanlarına bakarak, onların gerçekten sanki inanıyor(muş) gibi yapıp, Tanrısız bir hayat yaşadıklarını gördüğünde onlara: "Sizin için Tanrı ölmüştür, Tanrı hayatınızda yok ki! Tanrıyı dikkate almıyorsunuz" diye söylemiştir!

Aslında onlara şunu söylemek istiyordu: "Hakikatte Tanrı adaleti sağlıyor, dayanışmayı öneriyor, ahlaklı yaşamaya sevk ediyor, siz de bu değerleri hayatınızdan kovdunuz ve bunların ölmesiyle de Tanrı'yı öldürdünüz!"

Demek istiyordu ki; Öldürdüğünüz Tanrı'nın yerine kendinizi koydunuz. Artık bundan sonra Tanrı siz olacaksınız! Ayrıca, Tanrı'yı öldürmekle birlikte bir de Tanrı'ya inanıyor(muş) gibi yapıyorsunuz! Sizde inanıyor(muş) gibi yapmak türünden böyle bir garabet de vardır!

Onun dediği gibi, günümüz insanının ağırlığının özelliği, (mış), (muş) gibi yapmaktır! Niçe'ye göre asıl mesele, kovulan Tanrı'nın yerine insanların kendilerini koyması ve "üstün insan" olmasıdır!

Niçe, hayatta o yılgın ve bezgin insanların yerine, gerçek insanların geçmesini arzu ediyordu! Yani Niçe'nin olmasını istediği insanlar, kararlarını alan, cesur olan, cesaretli davranan, düşüncelerini korkmadan ifade eden ve düşünceleri için kavga eden insanların olmasıdır!

Çok ilginçtir, Deccal adlı kitabında bir yerde (11) Hristiyan Tanrı anlayışını aktarır ve şöyle der: "Ben intikam almayan ve de öfkesi olmayan bir Tanrı'yı nedeyim?!" Bu sözüyle de aslında İslamiyet'i tercih ediyordur! Zira İslam, erkeksi bir dindir diyor ve Hristiyan Tanrı inancını yeriyor. Kısacası, İslam'ın kahramanlığı ve cesareti esas alan bir din olduğunu övüyor! Oysaki kimi Müslümanlar Kuran'da geçen bolca "Cehennem" kavramını eleştirmektedir! Niçe'nin tam da bahsettiği budur! Yani dünyada zulmeden, kitlesel kıyımlar yapan, insanları yoksul ve aç bırakan, tehcir eden ve savaş çıkartan insanlar hiç ceza almayacak mı? Hiç ceza görmeyecek mi? Sadece Tanrı'yı sevmekle bundan kurtulacaklar mı?

Kimse söz konusu zalimleri yargılayamıyor! Yalnızca "Tarih seni mahkûm edecek!" deniliyor o kadar. Firavun, Hitler, Stalin vd. bunca insanlara zulmettiler, bunun mukabilinde tarih onları mahkûm etti de ne etti? Tabi ki hiçbir şey etmedi! Bunların mutlaka bir gün bir yerde hesap vermeleri ve ceza almaları gerekir! İşte Niçe de buna vurgu yapıyor! Yani ceza veren ve mazlumun/ezilenin intikamını alan bir Tanrı olmalı! O Tanrı adaleti mutlaka burada olmasa da öteki tarafta tecelli ettirmeli. Çünkü yer yüzünde hiçbir devlet adaleti tecelli ettiremez! Bu hesapların mutlaka yeniden görülmesi gerekir!

Ateistlerin Asıl Sorusu

Ateistlerin tanrı hakkında birçok soruları vardır, fakat sordukları asıl soru şudur: "Bizi Tanrı düşüncesine götüren şey nedir? Bilgi midir, inanç mıdır? Şayet bilgiyse hangi bilgi türüdür? Şayet inançsa, bu nasıl bir inançtır? Bilgiden tamamen kopuk bir inanç mıdır?

Bu hususta ateistler "bilimsel bilgi" nin belirleyici olduğuna inanmaktalar! Oysaki Rene Descartes (Dekart), rasyonalist biri olmasıyla birlikte modern felsefenin de babası sayılan biri olarak şöyle diyor:

"Benim içimde bir mükemmellik fikri vardır. Bu mükemmellik fikri, benim gibi geçici ve mükemmel olmayan bir varlıkta kendi başına ortaya çıkmaz! Eğer böyle bir fikir varsa, bu mükemmelliğin elbette bir

karşılığı vardır ve o da Tanrı'dır ve bu fikir beni o Tanrı'ya götürecektir!" (12)

Dolaysıyla, rasyonel bilgiyi esas aldığımızda, bilimsel bilginin sınırlarının ötesine doğru geçmeye başlıyoruz.

Bizler şayet kendimizi bilimsel bilginin koyduğu sınırlar içine koyar isek, o zaman ateizm kaçınılmaz hale gelir! Oysaki bilginin tek türü, bilimsel bilgi değildir, (felsefe, teknik, sanat, rasyonel ve din bilgisi gibi) pek çok bilgi türleri de vardır!

Aslında bilimsel bilgi de ateizm sonucunu vermiyordur! Fakat ona doğru bir yol açıyordur! Nitekim Fransız devrimi de dini, sosyal hayattan çıkartıp ve Kilisenin rolünü milimize etmekle, toplumun sosyal ateizme taraf gitmesine yol açmıştır! Yani insanlar önce Tanrıyı sosyal hayatlarından çıkartıyorlar, daha sonra da dünyalarından çıkartıp atıyor ve uzaklaştırıyorlar! Deizm de budur! Deizm; önce Tanrıyı yer yüzünden kovmak ve bir noktadan sonra da onu tamamen yok saymaya başlamaktır. Kısacası modern düşünce, bizleri adım adım buraya götürmektedir!

Ateizme Yol Açan Sebepler Felsefi Sebepler

Felsefî sebeplerden bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

1- Tanrı'nın zatının "nesne" gibi bilinmek istenmesi!

İslam Teolojisi açısından Tanrı'nın zatı asla bilinemez. Çünkü Tanrı aşkındır. Her şeyi kuşatandır ve O ne bilgi ve ne de herhangi bir duyu ve tasavvur ile asla kuşatılamaz!

Tanrı'nın bu şekilde nesne gibi bilinmesine yol açan şey, Hristiyan Teolojisidir. Çünkü Hristiyan Teolojisi, Tanrı'nın zatı hususunda bir tartışma üzerinde yoğunlaşır. Örneğin Tanrı'nın tabiatı nedir? İsa Tanrı mıdır? Tanrı'nın oğlu mudur? Yoksa bir beşer midir? vs.!

Saf tevhit dini olan İslam ise, Hristiyan teolojisinin tam zıddınadır! Yukarıda da işaret edildiği üzere, İslam kelâmına göre Allah'ın "zatı" asla bilinemez. Allah'ın zatını bilmek asla mümkün değildir! Ancak Allah, sıfat (yani karakter) ve fiilleriyle bilinebilir! Bu bilme de bilimsel bilginin nesnesindeki ilim değil, marifet (tanıma) dır. Marifetullah (Allah'ı tanıma) ile O'nun ilim (bilgi) olarak bilinmesi farklı şeylerdir! Allah Teâlâ bir bilgi olarak bilinemez, ancak marifet olarak bilinir! Yani Allah tanınır, bilinmez! Allah, marifet şeklinde bilinebilir! Bundan dolayıdır ki kişi, Allah'ı bu anlamda bilir ise, "marifetullah"a ulaşmış olur!

İslam ariflerine göre marifetin üç türü vardır: 1- Marifetü'n-Nefis (Kendini bilme). 2- Marifetü'l- Halk (varlığı bilme). 3- Marifetü'l-Hak (Allah'ı bilme). Hristiyan Teolojisinde bu türden marifetler olamadığı için, onların Teolojisi ateizme yol açan önemli nedenlerden birisini teşkil etmiştir!

John Gray namındaki İngiliz ateist, "Ateizmin Yedi Türü" isimli kitabında şöyle diyor: "Modern ateizm, yoldan çıkmış Hristiyanlıktır". (13)

2- Tanrı'yı dinî kurum ya da aklı düşük din adamlarının tanıtması!

Bu tür insanlar ve dinî kurumlar, (sürekli gazap eden, öfkelenen, merhameti olmayan, şefkati bulunmayan gibi!) öyle bir Tanrı tasavvurunda bulunuyorlar ki, bu türden Tanrı tasavvurunu onlardan almak, kabul etmek ve de fıtraten içselleştirip benimsemek, asla mümkün olmuyor! Böyle olunca da insanlar ister istemez onu reddediyorlar. Çünkü bu

türden Tanrı tasavvurları, gerçekte kurumsal çıkarlar tarafından belirlenip savunulmaktadır, dolayısıyla da burada kötü bir temsil ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Hristiyanlıkta, o kurumsal varlığı reddettiğiniz zaman, dinden de çıkmış oluyorsunuz!

3- Tanrı adına baskı, sömürü ve din istismarında bulunmak.

Bu da ateizme yol açan önemli sebeplerden biridir!

4- İnsanın kendisinin heva ve hevesinin peşinde olması, kendisini Tanrılaştırmaya kalkışması ve kendi beşerî sıfatlarını Allah'a yakıştırması. Nitekim Hümanizm de insanı Tanrılaştırmaya doğru götürmektedir.

5- Dinî söylemin saf akla, temiz fıtrata ve vicdana ters düşmesi. Özellikle de cahil hocalar ve cemaatlerden birtakım insanlar, kendi kitlelerini hidayet etmek isterlerken, maalesef çok çarpık, akla ve fıtrata uygun olmayan bir tanrı kavramını geliştirmekteler. Bu da ateizmin yayılmasına yol açmaktadır!

Şunu da ilave etmekte yarar görüyorum: İnsanlar arasında Tanrı'nın varlığı birbirinden farklı birçok şekillerde ele alınmaktadır. Fakat avam halkın Tanrı inancı genelde taklide dayalıdır. Avam halk, fazla düşünmez ve inanır, inancına göre de yaşamaya çalışır. Kelamcılar ve filozoflar ise, akıl seviyesinde Tanrı'yı ele alırlar ve kanıt peşinde koşarlar. Fakat bunlar içerisinde bir istisna olarak İbn-i Sina şöyle der: "Tanrı'nın varlığı kanıtlanamaz. O vardır ve var olarak kabul edilir. Ne yokluğu kanıtlanabilir ve ne de varlığı kanıtlanabilir!" (14)

Sofilerin Tanrı varlığını ele alış biçimleri ise, tecrübe ve zevke dayalıdır. Onlar ne aklî argümanlar ve ne de kanıtlar peşinde koşarlar, peşinde koştukları şey, zevk, deneyim, tecrübe, tatma, hissetme ve onu yaşayarak içselleştirmektir!

Şunu da ilave edelim ki, kurumsal dinî yapılar bir açıdan iyidir, yani belli kesimlere hizmetler sunmaktalar, ama onun ötesinde oldukça konformist bir din anlayışı oluşturmakta ve kitleleri kendilerine itaatleştirmekteler! İnsanlardan tamamen sorgulama yeteneğini kaldırmaktalar. İnsanlar, hayatın hiçbir konusunda sorgulama, düşünme ve eleştiri yapmıyor ve yapamıyorlar! Yapmaları da hoş karşılanmıyor. Bu da insanları gittikçe edilgen hale getiriyor.

Halbuki İslam bu konuda çok farklıdır. Örneğin İslam Yahudilik, Hristiyanlık ve diğer dinlerde var olan ruhbaniyet gibi kurumsal otoritelere dayanmayı başından itibaren reddetmiştir. (İslam'da ruhbaniyet diye bir şey yoktur!)

İslam'da bir kişinin O dine girmesi, kendi seçimiyle "La İlahe İllallah, Muhammed ün Resulüllah" diyerek oluyordur. Bunun için herhangi bir vaftiz töreni vs. gibi şeylere ihtiyaç yoktur.

Tabi ki "La İlahe İllallah" ta temel bir şey vardır. Önce "La" (yok) diyorsunuz. Reddediyorsunuz. Bu da basit bir şey değildir. Etrafınıza bakıyorsunuz, etrafınızda Tanrılık taslayan şeyleri gözden geçiriyorsunuz ve bunların tümüne "la" (hayır) diyor ve reddediyorsunuz. Ondan sonra "Allah'a" vardır diyorsunuz. Allah'tan başka bir hakikatin ve bir gerçekliğin bulunmadığını itiraf ediyorsunuz. Bunlar üzerinde kafa yoruyorsunuz ve kafa yormanız gerekir. Fakat maalesef kimi kitleler bu konformist anlayışla insanlardaki kafa yorma, düşünme ve araştırma durumunu ortadan kaldırıyor ve ciddi problemlere sebebiyet vermekteler. Müslümanlar için bu durum, ateizmden çok daha ciddi bir sorundur!

Agnostisizm/Bilinemezcilik

İlk defa 1869 yılında İngiliz Biyolog Thomos Hennry Huxley, bu terimi ortaya atmıştır. Pozitivist ve materyalist bakış açısından nihai gerçekliğin bilinemeyeceği iddiasında bulunur. Tanrı'nın var olup olmadığını bilemeyiz ne teistler doğrudur ve ne de ateistler der. Bilimin konuşmadığı konularda susmak lazım diye söyler. Kant ve Devityum'un, "beşerî varlığın, deneyimi aşan konularda bilgiye ulaşmasının imkânsız olduğunu söylediklerini" söyler! Tarihsel ve bilimsel araştırmaların, dinin dogmalarını anlayıp izah etmekte zorlanıyor iddiasını öne sürer. (15)

Batıda, bilimsel bilginin ortaya çıkmasından sonra, bilimsel bilgiyle üretilen aklî olan her şey, bilimsel olana indirgendi, bilimsel olan her şey de aklî olana indirgendi, Gerçekteyse aklî olan nice hakikatler var ki, bilimsel olarak bunu izah etmek mümkün değildir. Fakat materyalizmin ve pozitivizmin bilimi felsefî olarak yönlendirmesi sonucunda, akıl ile modern bilim aynılaştırıldı.

Kant, "bilginin olmadığı konularda ve yerde, inanç söz konusu olabilir" (16) diyor. Burada Kant çok kötü bir şey yapıyor, yani bilim/bilgi ile imanı birbirinden ayırıyor, oysaki iman, bilgi olarak ve varlığından emin olduğunuz şeydir! Ancak o, imana konu olabilir!

İman, herhangi bir inanç değildir! Her kesin bir inancı vardır, taşa, puta, heykele, yosuna, ineğe bile tapanlar vardır, fakat bir şeyin iman konusu olabilmesi için, ilmen, yani bilgi olarak da bir hakikate ve bir gerçekliğe dayanması gerekir. Bu da sahih dinin düzenlediği inanç (iman) seviyesinde olabilir ancak! Dolaysıyla bilgi ile iman birbirinden ayırt edilemez. Tanrı'nın nesneleşerek bilinemeyeceğini ve ilmin konusu olmadığını önceden söylemiştik!

Agnostizmi en iyi ifade eden, belki de ilk çağ sofist filozaflarından Pythagoras'tır. Şöyle der: "Tanrılar var mı yok mu bilmiyorum. Bilebilmem için ömrüm çok kısa ve bu da çok karışık bir konudur. Bununla çok uğraşmayayım en iyisi, bilsem de anlatamam!" (17)

Agnost'un Sözlük Anlamı

"Gnost"; Yunancada bilmek, tanımak, marifet anlamlarına gelir. Yunan edebiyatında bir kelimenin başına "A" harfi geldiğinde onu olumsuz kılıyor! Dolaysıyla "Agnostik"; bilinemezci anlamını ifade ediyor.

Agnostikler ile ateistlerin farkı şudur: Ateistler Tanrı'ya ve ona inananlara saldırır! O'nun yok olduğunu iddia ederler. Agnostiklere göre ise Tanrı ne bilinebilir ve ne de bilinemez olduğu için, onlarda saldırı diye bir şey yoktur!

Şayet "Tanrı bilinemez" sözünden kastettikleri şey "Tanrı'nın zatı" ise, bu doğru bir sözdür. Fakat o sözden kasıtları "Tanrı'nın varlığı hakkında bir şey söylenemez ve bilinip bilinmediği hakkında bir şey denilemez" sözüdürse, o ayrı bir şeydir!

Agnostikler genelde dinler karşısında saygılı olurlar. Ateistler Tanrı'nın olmadığına dair kesin inançlı olduklarından dolayı ona saldırırken, Agnostikler Tanrı'nın ne varlığına ve ne de yokluğuna bir kanaat getirmedikleri ve bir fikir bildirmedikleri için saldırgan değillerdir! Diğer bir ifadeyle; ateistler var olan Tanrı'nın varlığını inkâr ederler.

"Tanrı yoktur" cümlesinin anahtar terimi şudur: Yani var olan Tanrı'nın yok var sayılması ve farz edilmesi! Bundan dolayı da bunlara "Tanrı tanımazlar" da denilmektedir! Yani Tanrı vardır ama, onu tanımazlar!

Agnostikler Tanrı'nın Bilinmeyeceği Fikrine Nasıl Ulaşırlar?

Agnostiklerin Tanrı'nın bilinemeyeceği fikrine ulaşmalarındaki çıkış noktaları, bilimsel bilgidir. Gerçekten de şayet bizler bilimsel bilgiyi çıkış noktası olarak kabul eder isek, Tanrı'ya ulaşamayız! Fakat bilimsel bilgi, bilgi türlerinden yalnızca biridir. Bilginin başka türleri de vardır ve bizler de o türleri yoluyla Tanrı'nın varlığına ulaşıyoruz!

Rasyonel bilgi bize, fizikten metafiziğe (maddeden manaya) atlamak için önemli bir imkân sağlıyor. Çünkü Tanrı'nın varlığının delilleri, yarattığı evren içinde içkindir! Tanrı'nın varlığının evrende göstergeleri/ ayetleri vardır. Kur'an-ı Kerim, özellikle buna çok sık vurgu yapar ve "kelime-i Şahadet" de zaten budur! Kuran bu konuyu defaatle anlatır ve sonunda da **" İşte bunlar Allah'ın ayetleridir"** der!

"Ayet" kelimesi genelde bizim Türkçemizde yanlış tercüme edilmektedir. Kimi meâlciler "ayeti", "mucize" olarak çevirmiştir. Buradan bakılırsa Kuran, mucizelerle dolu bir kitap haline gelir! Oysaki "ayet" kelimesinin anlamlarından yalnızca birisi mucizedir. Ayetin temel anlamı "işaret", "gösterge" demektir. Örneğin **"Dillerinizin ve renklerinizin farklı olması Allah'ın ayetlerindendir."** (18) diyor. Dillerin ve renklerin farklı olması niçin mucize olsun ki? Bunlar birer göstergedirler! Yani Tanrı, bütün insanlar eşsiz olsun ve birbirlerine benzemesin diye onları o şekilde çeşitli yaratıyordur! İşte burada Tanrı'nın varlığına ve yaratıcılığına dair bir gösterge vardır.

Bu, tabii ki aynı zamanda bir mucize olarak da algılanır, fakat mucize, bizim bildiğimiz literatürde, elçiliğini ispat etmek için Peygamber eliyle gerçekleştirilen olağan üstü olaylardır! Evet bir çiçeğin ve bir denizin olması da mucizedir, merhum Aliya İzzet Begoviç' in de dediği gibi "hayatın kendisi mucizedir"!

Kısacası tabiattaki her zerre birer mucizedir. (19)

O zaman diyebiliriz ki "agnostisizm", entelektüel bir cehalettir! Yani kâinatta bu kadar gösterge ve bu kadar bilim türleri mevcutken, "ben Tanrı hakkında bir şey bilinemeyeceğini düşünüyorum" demek, büyük bir entelektüel cehaletin ta kendisidir!

Agnostiklerin Bu Düşüncelerinin Arkasındaki Sosyolojik Nedenler

Gerek agnostiklerin ve gerek ateistlerin Allah hakkındaki bu yanlış yönelişlerinin temellerinde bir takım sosyolojik nedenlerin bulunduğunu da göz ardı etmemek lazım! Onların söylemek istemedikleri, fakat söylemlerindeki gizli düşüncelerinin altında yatan şey şudur: Onlara göre dini kabullenmek, insana birtakım yükümlülükler yüklemektedir ve bunun da insanların ellerinden özgürlüklerini alacağını veya kısıtlayacağını zannetmekteler! Evet, bu doğrudur ama, birçok konularda da din, insanı özgürleştiriyordur!

Aslında ateist, agnostist ya da deistlerin bu yönelimlerindeki temel şeylerden biri, dinin insanı özgürlüğünden alıkoyacağını veya kendilerini kısıtlayacağını düşünmüş olmalarıdır! Oysaki bu, bir devlet gibi algılanan ve bu şekilde de topluma sunulan bir Tanrı tahayyülünden kaynaklanmaktadır!

Halbuki tam tersi, Allah inancı aslında insanı özgürleştiriyordur! Yani bir insan Allah'a inandığı zaman daha da cesaret kazanmakta, aktif hale gelmekte ve ahlaklı olmaktadır. İyiliği yaşamak ve kötülüğü engellemek veya kötülüklere ve kötülere karşı mücadele etmek insana yüklenmiş bir şeydir!

Görüldüğü üzere etrafımız hep duyarsız insanlarla doludur. Ama inanan insan her zaman aktif bir mücadele içerisinde olmakta ve çevresine asla duyarsız kalmamaktadır! Fakat agnostik biri bunları ciddiye almıyordur. Bu türden insanlar, aslında kendine "agnostiklik" ile bir sorumsuzluk çerçevesi oluşturmuştur!

Batı Dünyasında Agnostiklerin Karşı Karşıya Kaldıkları Problemler

Batı dünyasına agnostiklerin karşı karşıya kaldıkları birtakım problemleri şöyle sıralamak mümkündür.

1- Sosyal baskı!

Batıda, bilim camiasında" ben inançlıyım" ve "ben Tanrı'ya inanıyorum" demek büyük cesaret gerektiriyor. Onlar inanç konusunda kendini izhar edemiyorlar! Örneğin bir bilim adamı: "Ben bir bilim adamı olarak Tanrı'ya nasıl inanabilirim"! diye düşünebiliyor. Adeta onlar için Tanrı'ya inanmak, akılsızlık anlamına geliyordur! Kısacası orada böyle bir sosyal baskının bulunduğunu söyleyebiliriz!

2- Bilim insanlarının kendilerini inançsızlık üzerinden diğerlerinden ayırt etme çabası!

Yani entelektüellerde ayrıcalık talebi mevcuttur. Onlara göre inanan insanlar, sıradan insanlardır! Entelektüellerde; "Ben inanmam, ben bilirim! Ben inanmaya değil, bilmeye dayanırım" gibi ayrıcalık talepleri vardır!

Bununla ilgili Kuran-ı Kerim'de bazı ayrıcalık peşinde olan kimi müşriklerin söylemiş oldukları şu söz geçer:

"Düşük akıllıların iman ettikleri gibi mi iman edelim?" (20)

Aslında akademik, düşünen ve bilen bir insan, özgürleşmiş bir insandır. Nitekim Kuran'da**:" Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?"** (21) diye buyurulmuştur. Yani bilinçli insanın cesur olması gerekir.

Diyebiliriz ki akademiya, akademi dünyasında olan insanları hayli baskılıyordur! Fikirlerini beyan etme konusunda onları oldukça kısıtlıyordur. Bu da bilim açısından ciddi bir sorun olsa gerek!

Bazı ülkelerde ideolojik angajmanlar (bağlantı) çok önemli rol oynamaktadır. O angajmanlara sahip değilseniz baskı altına alınıyorsunuz. Örneğin doçent olabilmek için sizi, falan kesimin dergisinde, filan kişiyle ilgili makale yayınlamaya icbar ediyorlar. Kimi ülkelerde de ödül almak ve önemli yerlere gelmek istiyorsanız, inançlı olduğunuz taktirde buralardan dışlanıyorsunuz! Çünkü akademiya dünyasına gerçekten materyalist ve de fazlasıyla bilimci ve pozitivist bir zihniyet hakimdir! Genel olarak da akademik atmosferi onlar belirlemekteler. Onların yarattığı bir hegemonya vardır. Onun için üniversitelerin çok da özgür bir dünya olduğunu söylemek mümkün gözükmüyor! Bu da akademiyanın kendi formasyonuna aykırı bir şeydir!

Kısacası Batı dünyası, sekülerleşmesi dolaysıyla önce kiliseden, sonra dinden ve daha sonra da Tanrı'dan kendini bağımsızlaştırma yoluna girmiş ve böyle bir hedef gütmüştür. Fakat onların bıraktığı boşluğa insanı, bilimi, devleti ve diğer kurumları koydular! Dolaysıyla da yeni Tanrılar ürettiler. Bundan dolayı da modern düşüncede çok ciddi bir paganizm vücuda geldi! Aşkın bir Tanrı'ya değil de içkin bir Tanrı'ya, inanç veya bir takım kişi ve kurumları Tanrılaştırmaya eğilim oluştu! Fakat bunu onlar görmüyor, göremiyorlardır ve körleşmiş bir durum içerisindeler! Bu da büyük ölçüde Yahudilik ve Hristiyanlık teolojisinden kaynaklanıyor.

Yahudi inancında en temel kavram "seçilmiş halk" tır. Yani Tanrı'nın seçtiği halk! Ve bu seçilmiş halk (İsrail), Tanrıyla beraber yürüyen, Tanrıyla birlikte olan bir halktır, zaman zaman da Tanrıyla tutuşup savaşır. Öyle bir noktaya gelir ki, Tanrı'nın yerine geçmek ister!

Tora'daki inançlarına göre aslında Tanrı onları öğretmen olarak seçmiştir! Kendi mesajını bunların üzerinden iletmek istemiştir. Onları seçtiğini kabul etsek bile, fakat onlar bu görevleri yerine getirmiyorlar, şeriatı ihlal ediyorlar, kendileri kitaba müdahalede bulunuyorlar ve hatta Tevrat'ta anlatıldığına göre Hz. Yakup (as) (diğer bir adıyla İsrail), Tanrıyla güreşiyor!

Genellikle kavmî inançlarda bir kolektif iradesi mevcuttur! Yani Yahudilerde, tek tek bir Yahudi değil, bütün bir Yahudi kavmi olarak kendini Tanrı ile çatışan ve gerektiğinde de kendini Tanrı yerine koyan bir ilahiyat (inanç) vardır! Dolaysıyla, insanın buradan Tanrılaşması çok kolaydır! Hatta Yunan felsefesinin, Yunan Tanrılar inancının temelinin de bu Yahudilikten kaynaklandığı iddia edilir. Nasıl İsrail kavim olarak Tanrı ile çatışma halinde ise, Yunanlılar da Tanrılar ile çatışma halindedirler. İddia edilir ki, bunu Yunanlılar Yahudilikten aldılar! Prometheus'un inancı böyledir! (22)

Hristiyanlık ilahiyatında bu konu (insanın Tanrısallaştırılması) daha somut hale geldi. Daha iyi teşhis edilir bir duruma ulaştı. İsa, Tanrı'nın oğlu ve Tanrı'dır denildi. Fakat İsa'nın kendisi (yani Tanrı İsa) buradan (dünyadan) çekip gitti. Peki o zaman şayet İsa Tanrı'nın oğlu olabiliyorsa (ki öyle oldu), o taktirde ben de Tanrı olabilirim! Buradan da insanın Tanrılaşmasının arka bir planının olduğu ortaya çıkmaktadır! Yani özü itibariyle İsa bir insandır, fakat Tanrılığa dönüştü ve Tanrı'nın oğlu oldu. O halde ben de Tanrı olabilirim!

Oysaki İslam inancında en temel şey "Tevhit" tir. Yani "La İlahe İllallah" sözü, aslında "ilah" iddiasında olan bütün varlıkların, kavramların, doktrinlerin ve bütün kurum ve kuruluşların reddidir. Bunlar gerçek manada ilah değildirler, olamazlar da. Bunlarda mutlakıyet asla yoktur. Mutlak bilgi yoktur, hepsi izafi ve fanidir. Mutlak olan tek bir şey vardır ve o da Allah'tır.

Gerçek "el-İlah" yalnızca O'dur. Dolaysıyla Tevhit inancı, insanın Tanrılaşma temayülünün önüne geçer! Ve insan sadece O'na kulluk yaptığı zaman özgürleşebilir.

Bizlerin bazıları tarafından "kul olmak, köle olmaktır" diye de iddia edilir! Tam aksine, Allah'a kul olmak, özgürleşmektir.

Yahudilikte, bizim Peygamber kabul ettiğimiz şahsiyetler, aslında birer kahindirler. Hristiyanlıkta ise Peygamber, Tanrı veya Tanrı'nın oğludur. Fakat Tevhit dini olan İslam inancında Peygamber, önce Allah'ın kulu, sonra elçisidir! Yani onların kul olmaları ve kullukları, elçilikten önce gelir, onlar, yalnızca birer beşerdirler!

Son olarak şunu da ilave etmeliyim ki, filozoflar dünyasında, söylenildiği gibi pek te fazla ateist ve deist yoktur! Fakat kimileri onlardan bazılarını bu listeye sokmak istiyorlar, örneğin Siponaza gibilerine ateist diyorlar, oysaki o, Panteisttir. Niçe içinde öyle derler ama, değildir.

Sonuç

Buraya kadar anlatılanlardan şunları anladık: Ateizm; Allah'ın var olmadığına dayanan bir görüştür. Dört temel öncülü vardır ve dördü de sağlam temel üzere tesis edilmiş

görüşler değillerdir. Ateizme yol açan sebeplerin başında Yahudi ve Hristiyan teolojileri ile birlikte, çıkarcı dinî kurum ve aklı düşük din adamlarının da rolü büyüktür. Ayrıca bilimin birçok türlerinden değil de yalnızca bilimsel bilim üzerinden Tanrı meselesine bakmak, ateizme yol açan nedenler arasında yer almaktadır. Hele ki kimi bilim insanlarının kendi kaygılarını getirip bilim üzerinden aktarması ve orta çağdaki kilisenin yerini alması, insanlık için başka bir dert olmaktadır.

Dünya Değerleri Araştırma kurumunun yaptığı araştırmalardan yola çıkılarak bakıldığında, ateistlerin ulaştıkları nokta pek de önem arz etmemektedir, fakat yine de önemli ve ciddiyetle üzerinde durulması gereken bir meseledir!

Zamanımızda gittikçe yayılan modern devletler de toplumu ateizme doğru sevk etmektedirler. Laisizm ve liberal kapitalizmin ister istemez toplulukları getirecekleri nokta burasıdır!

Batılı Niçe'nin o ünlü "Tanrı Ölmüştür" sözü, bu hususa vurgu yapmak için söylenmiş bir sözdür. İnsan oğlu, dini değerleri ve Tanrı hakimiyetini aralarından yok etmekle, gerçekte Tanrı'yı öldürmüş olmaktalar ve her ne kadar O'na inanmış gibi gözükmüş olsalar da gerçekte kendilerini Tanrı'nın yerine yerleştirmişlerdir.

Ateizm kadar tehlikeli olan diğer bir unsur da Agnostisizmdir. Agnostistler de Tanrı'yı bir nesne yerine koyup, bilimsel bilgi ve duyular vasıtasıyla tanımak ve aşkın Tanrı'yı içkinleştirmek istediklerinden, büyük bir "bilinmezlik" çıkmazıyla karşı karşıya gelmekteler. Oysaki Tanrı'nın zatıyla değil, sıfatlarıyla (karakterleriyle) bilineceğini İslam düşünürleri çok güzel bir mantık ile izah etmişlerdir. Tanrı'ya bilimsel bilgi ile değil, rasyonel bilgi ile (yani temeli ilme dayalı bir iman ile) ulaşılabileceği mantık çerçevesi içerisinde izah edilmiştir.

Kaynakça

1- Yeni Ateizm, TDK (Türk Dil Kurumu) ateizm maddesi

2- Numen, Kant, TDK aynı maddeler.

3- İslam Felsefesi Tarihi, Seyit Hüseyin Nasır, s. 73

4- DDA (Dünya Değerleri Araştırması) Ateist bölümü

5- Dailmail, Imperial Colloge London. 01.02. 2018 tarihli. Pew Resarch Center's Religion& Public Life Project /Arşiv bağlantısı

6- Köy Okulları Değişim Ağı Derneği (KODA)

7- Benzer bir rivayet için. Bkz. Molla Aliyyü'l-Kura, Şerh-u Kitabi'l-Fıkhı'l- Ekber. Beyrut, 1984, s.14

8- Alman filozofu Heidegger'in "Varlık ve Zaman" isimli kitabı, yayım yılı 1927, s. 28.

9- Şiir ve Tragedya Kuramı, Friedrich Hölderlin. Türkçesi, Mehmet Barış Albayrak, s.103.

10- Freidrich Nietzsche (Niçe), Deccal, s.28. Türkçesi, Yusuf Kaplan.

11- Descartesin Etik Anlayışı, Nilüfer Ünaldın yüksek lisans tezi, s.47. Dokuz eylül üniversitesi.

12- Ateizmin Yedi Türü, John Gray, Yapı Kredi Yayınları, Çev. Nurettin El- Hüseyni, Baskı yılı 2020, s. 132

13- Dergi Park. Org.tr. PDF. Ö. Alper, s. 68-72

14- TDK "Bilinmezcilik" kelimesi.

15- Cumhuriyet Ünv. İlahiyat Fak. Dergisi,2013, c. XVII: Sayı:1, Sayfa 289-303

16- Tarih Okulu Dergisi (TOD) Aralık 2013 yıl, sayı XVI, ss. 309-324, Pythagores'in Okulu ve Eğitim Anlayışı, S. Coşğun,

17- Rum Suresi: 22

18- Bakara: 13

19- Örneğin arılar kovanın eşiğine propolis yapıştırıyorlar ve her arı kovanın içine girdiğinde ayaklarını ona sürüp dezenfekte ederek içeri giriyor. Aynı şey karıncalarda da vardır. Karıncalar da çamların reçinelerini toplayıp yuvalarının girişine koyuyorlar. Reçineler de dezenfektenmiş, her karınca yuvasına girerken ayaklarını ona sürüyor. Bunlara baktığımız ve üzerlerinde düşündüğümüz zaman, bir karınca veya bir arı, insanın bugün yapamadığı o propolisi ve o reçineyi nasıl biliyor, nasıl imal ediyor? Bunlar insanı Tanrı'ya götüren birer işaret ve gösterge olamazlar mı?)

20- Bakara: 13

21- Zümer: 8-9

22- Prometheus, Yunan Mitolojisi blogspot. Com. Greek Mythology